

ปรัชญา ญาณวิทยา และการวิจัยในยุคปฏิฐานนิยม
Philosophy, Epistemology, and Positivism Researches

พลอยณณารินทร์ ราวีนิจ

ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์

Ploychayarin Ravinit

Chulabhorn Royal Academy

Corresponding author: ploychayarin.rav@cra.ac.th

บทคัดย่อ

ปรัชญา มีความหมายและคำนิยามที่แตกต่างกันออกไปตามความเข้าใจของนักปรัชญาแต่ละท่าน ในความหมายทางตะวันตก หมายถึง ความรอบรู้ เห็นแจ้งในสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริง ซึ่งมีความหมายเดียวกับคำว่า ปัญญา หมายถึง การรู้แบบสิ้นสุด ไม่มีกิจอันใดต้องแสวงหาอีก แต่ถ้ามองในมุมมองของบุคลิกภาพของมนุษย์ ปรัชญาจะหมายถึง เจตคติส่วนบุคคลต่อชีวิตและเอกภพ ที่แสดงออกมาในลักษณะของพฤติกรรมหรือศักยภาพอย่างหนึ่งที่สามารถใช้สติปัญญาพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือที่สงสัย ญาณวิทยาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญา โดยจะมุ่งศึกษาหรือค้นคว้าหาคำตอบเกี่ยวกับธรรมชาติของความรู้ที่มนุษย์รู้ได้ มุ่งตอบปัญหาและความสัมพันธ์ของมนุษย์กับโลก โดยปฏิฐานนิยมยุคหลังจะถือว่าความจริงมีธรรมชาติเป็นภววิสัย ในกระบวนการศึกษาวิจัยนั้น นักวิจัยจะพบกับดักทางค่านิยมและอคติของตัวเอง ทำให้เป็นไปได้ยากที่จะดำเนินการวิจัยอย่างเป็นกลางจริงๆ เพราะนักวิจัยย่อมมีค่านิยม มีความโน้มเอียงที่อาจมีผลต่อการดำรงภววิสัยในการทำวิจัยได้ โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับผู้ถูกศึกษา (กลุ่มตัวอย่าง) เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงกันไม่ได้ ดังนั้น การวิจัยย่อมได้รับผลกระทบจากปฏิสัมพันธ์นั้นเสมอจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความตระหนักของนักวิจัยแต่ละคน ดังนั้นนักวิจัยและผู้ถูกศึกษา (กลุ่มตัวอย่าง) ควรเป็นอิสระต่อกัน นักวิจัยควรมีลักษณะวัตถุวิสัยมุ่งเพื่อหาความจริงเป็นหลัก ส่วนมากใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การทดลอง มีการควบคุมการวิจัย และมีการทวนสอบสมมติฐานอาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและการวิเคราะห์เชิงสถิติ คณิตศาสตร์ ตรรกะหรือความเป็นเหตุเป็นผล เนื่องจากเชื่อว่าทุกอย่างทดสอบและพิสูจน์เชิงประจักษ์ได้นั่นเอง

คำสำคัญ: ปรัชญา, ญาณวิทยา, วิจัย, ปฏิฐานนิยม

Received : 9 December 2020

Revised : 18 December 2020

Accepted : 25 December 2020

Online publication date : 31 December 2020

Abstract

The term ‘philosophy’ has been defined variedly by different philosophers based on their perspectives. In western perspective, it means attainment and enlightenment of things as they actually be. This is the same meaning as the term ‘wisdom’ which means finite knowledge, no need to pursue any more knowledge. In human personality perspective, the term ‘philosophy’ means personal attitudes towards life and universe that are expressed in a form of behaviors or an ability to use intelligence for judging emerging or suspicious problems. Epistemology is considered a part of philosophy. It focuses on studying or investigating about natures of knowledge knowable by human. It aims to answer problems and find out relationship between human beings and the world. Post-positivism considers that truth has an objective nature. In a research process, researchers would encounter traps of their own values and biases, making it hard to carry out a research in a really neutral way because they always have values and biases that would affect staying objective in carrying out a research. Interactions between researchers and participants (samples) is unavoidable, so researches are always affected by such interactions more or less depending on situations and awareness of each researchers. Therefore, researchers and participants (samples) should be independent to each other. Researchers should be objective, aiming mainly to seek truth. Most researchers employ quantitative research methodology. They conduct experiments, have research controls, and verify hypotheses. They rely on quantitative research methodology and statistical, mathematical, and logical analysis because they believe that everything can be tested and proved empirically.

Keywords: Philosophy, Epistemology, Researches, Positivism Researches.

บทนำ

ปรัชญาตามแนวคิดนั้นถูกแบ่งออกเป็นปรัชญาตะวันออกและปรัชญาตะวันตก ซึ่งการให้ความหมายของปรัชญาตะวันออกจะหมายถึงความถึง ความรอบรู้ หรือปัญญา ส่วนปรัชญาตะวันตกนั้นจะหมายถึงความถึง ความรักในความรู้ ซึ่งความหมายจะแตกต่างกันออกไปตามความเข้าใจของนักปรัชญา ส่วนญาณวิทยาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญา ซึ่งมีการหาความรู้และให้เหตุผลตามแบบปรัชญา โดยนักปรัชญาจะพยายามแสวงหาความรู้เพื่อแก้ไขข้อสงสัยต่างๆ และหาเหตุผล แนวคิดหรือทฤษฎีมาอ้างอิง

ด้านการศึกษาวิจัย ปฏิธานนิยมซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของญาณวิทยา จะมุ่งศึกษาวิจัยเพื่อแสวงหาความรู้ความจริง โดยแนวทางปฏิธานนิยมจะมีความแตกต่างกับสำนักอื่นๆ คือจะเน้นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้การสำรวจ การวิเคราะห์ทางสถิติ ที่สำคัญจะต้องสามารถพิสูจน์และประเมินได้

ความหมาย ปรัชญา ญาณวิทยา ปฏิธานนิยม

ปรัชญาในความหมายตามแนวคิดฝ่ายตะวันออกในกลุ่มพุทธศาสนา ให้ความหมายปรัชญาในระดับกลุ่มลึกกว่า ปรัชญา หมายถึง ความรอบรู้ เห็นแจ้งในสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริง ซึ่งมีความหมายเดียวกับคำว่า ปัญญา หมายถึง การรู้แบบสิ้นสุด ไม่มีกิจอันใดต้องแสวงหาอีก ในส่วนของแนวคิดฝ่ายปรัชญาตะวันตกนั้น ปรัชญา หมายถึงความรักในความรู้ซึ่งมาจากฐานความคิดที่ว่า ในความรู้จริงทั้งหลายในโลกทั้งจักรวาลและเหนือโลกจักรวาลนั้น มนุษย์ไม่สามารถรู้ความจริงนั้นได้ทั้งหมด นักปรัชญาจึงจำเป็นต้องแสวงหาความรู้อยู่เสมอ ตราบเท่าที่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้ ปรัชญาจึงมีความหมายเพียงการเดินทาง หรือการแสวงหาความรู้อันไม่มีที่สิ้นสุด (ชัยลิขิต สร้อยเพชรเกษม, 2557) ซึ่งความหมายหรือคำนิยามของปรัชญาจะมีความแตกต่างหลากหลายไปตามความเข้าใจของนักปรัชญา เพราะ ถ้ามองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของมนุษย์ ปรัชญา หมายถึง เจตคติส่วนบุคคลต่อชีวิตและเอกภพ ในความหมายนี้ ปรัชญา หมายถึง พฤติกรรมหรือศักยภาพอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่สามารถใช้สติปัญญาพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือที่สงสัย แต่หากมองในฐานะที่เป็นผลผลิตของความคิดมนุษย์ ปรัชญาคือโลกทัศน์ หรือทัศนะที่เป็นระบบมีเหตุผลรองรับ ในความหมายนี้ ปรัชญา หมายถึง ความเห็นที่เกิดจากการคิดเชิงวิพากษ์ โดยเป็นความเห็นที่มีความสอดคล้องกันคือ ไม่ขัดแย้งกันและมีเหตุผลสนับสนุน ไม่ใช่ความเห็นที่ไร้เหตุผลโดยสิ้นเชิง ในขณะที่การมองในฐานะที่เป็นวิธีการศึกษาอย่างหนึ่ง ปรัชญา หมายถึง การศึกษาค้นคว้าเชิงวิพากษ์โดยใช้เหตุผลเป็นเครื่องมือ ในความหมายนี้ ปรัชญา หมายถึง วิธีการในการศึกษาหาความรู้โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์หรือการใช้เหตุผล ต่างจากการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้การทดลองหรือใช้หลักฐานหรือข้อเท็จจริงในการหาความรู้ และการมองในฐานะที่เป็นวิทยาการแขนงหนึ่ง ปรัชญาหมายถึงวิทยาการที่ศึกษาความคิดหรือโลกทัศน์ของนักปรัชญาหรือนักคิด โดยมุ่งให้ผู้ศึกษาได้ฝึกพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดเพื่อแสวงหาความรู้ต่อไป (วัชระ งามจิตเจริญ, 2560)

นักปรัชญาเชื่อว่า ทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นอย่างที่มีมันต้องเป็นไป ตามจังหวะ ตามระบบจักรกล ไม่มีอะไรเกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่ก็ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะจงใจ หรือมีเจตนา ไม่มีการตัดสินใจอย่างเสรี การเข้าถึงธรรมชาติของสรรพสิ่งนั้น เรียกว่าญาณวิทยา หรือเรียกอีกอย่างว่าทฤษฎีความรู้ คำว่าญาณวิทยานี้บัญญัติขึ้นเพื่อใช้เป็นคำแปลของคำภาษาอังกฤษว่า Epistemology ซึ่งมาจากภาษากรีกว่า Episteme (ความรู้) + Logos (วิชา) มีความหมายว่า ทฤษฎีแห่งความรู้ ซึ่งจะอธิบายถึงปัญหาเกี่ยวกับที่มาของความรู้ แหล่งเกิดความรู้ ธรรมชาติของความรู้ และเหตุแห่งความรู้ที่แท้จริง ซึ่งแตกต่างจากอภิปรัชญาโดยสิ้นเชิง คือ อภิปรัชญาว่าด้วยการค้นหาว่า จักรวาลนี้อะไรเป็นสิ่งแท้จริง หรือสิ่งสูงสุด แต่ญาณวิทยา

กลับมาตรงกันข้าม เนื่องจากเราไม่อาจรู้ได้ว่าสุดท้ายแล้วอะไรคือสิ่งจริงแท้กันแน่ จึงหันมาค้นหาความรู้ที่แท้จริง โดยส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องต้นกำเนิดของความรู้ ขอบเขตของความรู้ และกระบวนการรับรู้ที่แท้จริงแล้วเป็นอย่างไร (สัญญา เคนาภูมิ, 2557) ญาณวิทยาจะมุ่งศึกษาหรือค้นคว้าหาคำตอบเกี่ยวกับธรรมชาติของความรู้ที่มนุษย์รู้ได้หรือทฤษฎีความรู้ กล่าวคือญาณวิทยามุ่งตอบปัญหา และความสัมพันธ์ของมนุษย์กับโลก (ชัยลิขิต สร้อยเพชรเกษม, 2557) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ที่ศึกษากับตัวผู้ศึกษา เป็นการศึกษาความรู้ และความเชื่อที่ได้รับการพิสูจน์ว่าถูกต้อง ในการศึกษาหาความรู้ กล่าวอย่างกว้างๆว่า ญาณวิทยาเป็นเรื่องเกี่ยวกับประเด็นการสร้างและกระจายความรู้ในสาขาวิชาที่ศึกษา (พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, 2555) ญาณวิทยาจึงต้องศึกษาถึงกำเนิดขอบเขต และความสมบูรณ์แห่งความรู้ตลอดถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความรู้ และหามาตรฐานว่า อะไรเป็นความรู้จริง อะไรเป็นความรู้ไม่จริง เพราะญาณวิทยาเป็นพื้นฐานในการเข้าถึงความจริงทางอภิปรัชญา โดยอภิปรัชญาจะมุ่งการศึกษาหรือค้นคว้าหาคำตอบเกี่ยวกับความจริงสูงสุด หรือภาวะที่ปรากฏอยู่ในโลกและจักรวาลนั้นคืออะไร มีสภาวะหรือดำรงอยู่อย่างไร คือการศึกษาธรรมชาติของโลก และมนุษย์ว่ามีสภาวะธรรมชาติเป็นอย่างไร (ชัยลิขิต สร้อยเพชรเกษม, 2557) โดยมนุษย์ได้รับประสบการณ์จากการประสบพบเห็นสิ่งทั้งหลาย จึงเป็นจุดเริ่มต้นให้มนุษย์มองเห็นปัญหา และคิดใคร่ครวญด้วยเหตุผลกลับมาจนเห็นความจริงที่เป็นแก่นแท้ในตัวเอง (พระมหาสมเจต สมจारी, 2560) ซึ่งกระบวนการปฏิฐานนิยม เชื่อว่า ความจริง/ความรู้ มีอยู่อย่างเป็นเอกเทศ ผู้รู้และสิ่งที่ถูกรู้ จะต้องไม่มีความสัมพันธ์อะไรต่อกัน จะทำให้เกิดอคติ และจะเสียความเป็นภววิสัย กระบวนการทางเลือกผู้รู้และสิ่งที่ถูกรู้มีปฏิสัมพันธ์กัน และมีอิทธิพลต่อกันและกัน แยกจากกันไม่ได้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รู้กับผู้ถูกรู้ เป็นกุญแจสำคัญของการเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการตรงประเด็น แต่ต้องระวังไม่ให้ความสัมพันธ์ที่ดีเกินไป เป็นอุปสรรคต่อการเก็บข้อมูล (ศักดิ์สิทธิ์ ฆารเลิศ, ม.ป.ป)

รากฐานความเชื่อหรือความคิดของปรัชญาทางสังคมศาสตร์ สะท้อนให้เห็นถึงญาณวิทยาที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ สถานะที่แตกต่างกันระหว่างแนวคิดของปรัชญาทางสังคมศาสตร์ 3 แบบ เริ่มจากแนวคิดของนักปฏิฐานนิยม ซึ่งเชื่อว่า เราสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่มีกฎเกณฑ์ระหว่างปรากฏการณ์ต่างๆทางสังคมได้ ในทัศนะแบบนี้ปรากฏการณ์ทุกอย่างสามารถมองเห็นและพิสูจน์ตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นทัศนะที่ตรงกันข้ามอย่างชัดเจนกับ นักสังคมนิยม ที่แย้งว่า ปรากฏการณ์ทางสังคมหรือสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์เหล่านั้นไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรงทั้งหมด ในขณะที่นักแปลความ ยืนยันว่าโลกเป็นภาพสะท้อนของการให้คุณค่าหรือการแปลความหมายของสังคมหนึ่งๆ โดยเชื่อว่าการแปลความหมายเท่านั้นที่จะสามารถสร้างและก่อให้เกิดความเข้าใจภายในแบบแผนหรือภายในความขัดแย้งได้ เมื่อพิจารณาญาณวิทยาที่แตกต่างกันของปรัชญาสำนักต่างๆ จึงนำไปสู่ระเบียบวิธีศึกษาวิจัยที่แตกต่างกัน (ชนิดา จิตตรุทธะ, 2552)

แนวคิดที่อยู่เบื้องหลัง

ถ้าการวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาความจริง กระบวนทัศน์การวิจัยก็จะเกี่ยวกับเรื่องอื่นไปไม่ได้ นอกจากเรื่องของความจริง ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า กระบวนทัศน์การวิจัย ก็คือเรื่องของความเชื่อหรือจุดยืนเกี่ยวกับความจริง รวมถึงแนวทางที่จะเข้าถึงและจัดการกับความจริง เพื่อบรรลุถึงเป้าหมายการวิจัย หากกล่าวในแง่ของธรรมชาติของความจริง ปฏิฐานนิยมเชื่อว่า ความจริงเป็นสิ่งที่มิได้อยู่โดยตัวของมันเอง และมีคุณสมบัติเป็นภววิสัย หมายความว่า การมีอยู่ เป็นอยู่ของความจริงนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งอื่น มันมีอยู่ เป็นอยู่เช่นนั้นด้วยตัวมันเอง แต่ก็เป็นที่สามารถเข้าถึงได้ จุดยืนของภววิทยา นำไปสู่ความเชื่อทางญาณวิทยาคือ ความเชื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้แสวงหาความจริงและคนหรือสิ่งที่ถูกศึกษา ปฏิฐานนิยมเชื่อว่า ผู้แสวงหาความรู้ต้องมุ่งหากฎของโลกหรือสิ่งที่เป็นจริงโดยปราศจากคุณค่าหรืออคติคือ ค้นหาอย่างเป็นภววิสัย แม้ปฏิฐานนิยมยุคหลังจะถือว่า ความจริงมีธรรมชาติเป็น ภววิสัย แต่ในกระบวนการแสวงหาความจริงนั้น เป็นไปไม่ได้เลยที่นักวิจัยจะก้าวออกมาจากกับดักทางค่านิยมและอคติของตัวเอง และเป็นไปได้อย่างที่ดำเนินการวิจัยอย่างเป็นกลางจริงๆ เพราะนักวิจัยย่อมมีค่านิยม มีความโน้มเอียง ที่อาจมีผลต่อการดำรงภววิสัยในการทำวิจัยได้ ทางทฤษฎีวิพากษ์ก็ยอมรับว่าการวิจัยเป็นกิจกรรมที่มีค่านิยมหรืออคติ คือมีความเป็นอัตวิสัยไม่มากนักน้อย ความจริงเป็นความจริงก็แต่ภายในมุมมองของทฤษฎีอันใดอันหนึ่ง และคตินิยม การสร้างเชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้แสวงหาความรู้กับคนหรือสิ่งที่ถูกศึกษาเป็นส่วนสำคัญของการวิจัย ความสัมพันธ์ที่ดีคือกุญแจสู่ข้อมูลที่ดี ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับคนที่ศึกษา เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงกันไม่ได้ ดังนั้น การวิจัยย่อมได้รับผลกระทบจากปฏิสัมพันธ์นั้นเสมอ มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความตระหนักของนักวิจัยแต่ละคน ด้วยทัศนคติและการยอมรับดังที่กล่าวมา จุดยืนทางภววิทยาของคตินิยมการสร้างจึงมีลักษณะเป็นสัมพัทธนิยม คือเห็นว่าความจริงไม่ได้มีเพียงหนึ่งเดียว แต่มีหลากหลาย ขึ้นอยู่กับคนและบริบทที่เกี่ยวข้อง (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2553)

แนวคิดปฏิฐานนิยมเชื่อว่า วิทยาศาสตร์ธรรมชาติและสังคมศาสตร์มีกฎเกณฑ์เดียวกัน จึงสามารถใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์มาศึกษาเรื่องทางสังคมได้ เพราะสังคมมนุษย์ถูกกำหนดจากกฎทางสังคม ความก้าวหน้าของการวิจัยแนวปฏิฐานนิยม ปรากฏชัดในการวิจัยเชิงสำรวจ แต่จุดอ่อนของแนวคิดปฏิฐานนิยมคือ การให้ความสำคัญกับจำนวนหรือตัวเลขมากกว่าคน และพยายามสร้างทฤษฎีที่เป็นนามธรรม แต่ไม่สัมพันธ์กับความจริงของผู้คน แนวคิดด้านปฏิฐานนิยมจึงถูกลดความนิยมลง นักปฏิฐานนิยมอาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและการวิเคราะห์เชิงสถิติ คณิตศาสตร์ ตรรกะหรือความเป็นเหตุเป็นผล เนื่องจากเชื่อว่าทุกอย่างทดสอบและพิสูจน์เชิงประจักษ์ได้ ขณะที่นักสังคมนิยมอาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณในการรวบรวมหลักฐานที่สังเกตได้ในโครงสร้าง และอาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการทำ ความเข้าใจอย่างเป็นเหตุผลถึงสาเหตุต่างๆเพื่ออธิบายถึงสาเหตุที่เกิดขึ้น ส่วนนักแปลความ อาศัยการเข้าใจ ในความหมายของปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยวิธีการแปลความหมายหรือการตีความผ่านการสังเกต และการเข้าไปมีส่วนร่วมในปรากฏการณ์ที่ศึกษาโดยตรงซึ่งเป็นวิธีระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

(ชนิดา จิตตรุทธะ, 2552) การวิจัยทางสังคมศาสตร์นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองมาจนถึงปัจจุบัน ใช้กระบวนการปฏิฐานนิยมเป็นกระบวนการหลัก และใช้การวิจัยเชิงปริมาณโดยเฉพาะการสำรวจเป็นวิธีหลัก ต่อมานักสังคมศาสตร์กลุ่มหนึ่งได้เสนอแนวคิดที่คัดค้านปฏิฐานนิยม และใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นหลัก

กระบวนการทางสังคมศาสตร์ มีแนวคิดที่แตกต่างกันออกไป โดยกระบวนการปฏิฐานนิยม เชื่อว่าความจริงเป็นความจริงที่แท้ที่มีอยู่จริงและสามารถเข้าใจได้ ผู้ศึกษาและผู้ถูกศึกษาควรเป็นอิสระต่อกัน ผู้ศึกษาควรมีลักษณะวัตถุวิสัย มุ่งเพื่อหาความจริงเป็นหลัก และส่วนมากใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การทดลอง มีการควบคุมในการวิจัย และมีการทวนสอบสมมติฐาน (สุมาลี ไชยสุภรากล, 2558) อีกทั้งยังเชื่อว่าข้อเท็จจริงเป็นสากล ปรัชญาการทุกอย่างต้องมีสาเหตุแบบเดียวกัน ความรู้ความจริงต้องสามารถประเมินได้ แนวคิดนี้มาจากปรัชญาประเภทสังนิยม และเป็นพื้นฐานของการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมุ่งแสวงหาความรู้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือสิ่งที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า พิสูจน์ได้ด้วยเครื่องมือวัดต่างๆ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว ใช้วิธีการหาความรู้แบบนิรนัยเป็นหลัก (ศิริพร จิรวัดน์กุล, 2558) และยังมีแนวคิดที่ว่าการศึกษาสังคมศาสตร์จะต้องมีกฎโดยทั่วไปแบบวิทยาศาสตร์ โดยที่ปฏิฐานนิยมคือ คตินิยมในปรัชญาวิทยาศาสตร์ที่ยึดถือแนวความคิดที่ว่าภาวะซึ่งสามารถสังเกตได้โดยตรงจากประสบการณ์เท่านั้นที่อยู่ภายในขอบข่ายวิทยาศาสตร์ ปฏิฐานนิยมมุ่งสร้าง ทฤษฎี หรือ กฎทั่วไป รวมทั้งมุ่งอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม ด้วยปัจจัยด้านโครงสร้างสังคมมากกว่าด้วยปัจจัยด้านเจตนาธรรมและแรงจูงใจของมนุษย์ ซึ่งระเบียบวิธีของปฏิฐานนิยมใช้การสังเกตและสรุปว่าสิ่งที่เป็ความรู้ต้องเป็ความรู้เชิงประจักษ์ และสามารถทดสอบกับโครงสร้างของความสมเหตุสมผลในเชิงตรรกะได้ การศึกษาแบบปฏิฐานนิยมเชื่อว่าเป็นวิทยาศาสตร์ แต่ในความเป็นจริงแล้วลักษณะขององค์ความรู้ไม่เป็ไปตามลักษณะของการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์และปฏิฐานนิยมนั้นอิงอาศัยแนวการศึกษาจากวิทยาศาสตร์บนพื้นฐานของความไม่เข้าใจวิทยาศาสตร์ จึงทำให้องค์ความรู้ของสังคมศาสตร์ที่ศึกษาแบบปฏิฐานนิยมไม่สามารถเป็กฎในทางสังคมศาสตร์ได้ (เด่นพงษ์ แสนคำ, 2561)

ทิศทางของการวิจัยในประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศไทยได้การวิจัยที่หลากหลายอย่างมาก ทั้งการวิจัยที่เป็นในรูปแบบเชิงปริมาณ (ปฏิฐานนิยม) และรูปแบบเชิงคุณภาพ (ปรากฏการณ์นิยม) หรือผสมผสานระหว่างทั้งสองรูปแบบ ซึ่งในเชิงของข้อมูล ผู้เขียนเห็นควรว่าการวิจัยแบบผสมผสานทั้งสองรูปแบบจะทำให้ได้ข้อมูลของงานวิจัยที่ละเอียดมากขึ้น ทั้งมุมมองเชิงตัวเลข (ปริมาณ) ที่เห็นเป็นที่ประจักษ์และมุมมองเชิงความรู้สึก (คุณภาพ) ที่สามารถถ่ายทอดออกมา ทำให้งานวิจัยนั้นมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ซึ่งในอนาคตจึงควรสนับสนุนให้มีรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องสามารถตอบคำถามและตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครบถ้วน ถูกต้อง และรอบด้าน เพื่อที่จะยกระดับคุณค่าของงานวิจัยได้รอบด้านมากยิ่งขึ้น

บทสรุป

ปรัชญา หมายถึง การศึกษาหาความรู้ ความรอบรู้ แบบไม่มีที่สิ้นสุด ความรู้จะเกิดความเห็น การวิพากษ์ที่มีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันและมีเหตุผลมาสนับสนุนเหตุผลนั้นๆ แตกต่างกับ วิทยาศาสตร์ที่ใช้การทดลองและหลักฐานมาสนับสนุนข้อเท็จจริง ญาณวิทยาคือ บ่อเกิดของความรู้ หรือ เรียกอีกอย่างว่าทฤษฎีความรู้ นักปฏิฐานนิยมมองว่าญาณวิทยาในแนวทางของปรัชญาทางสังคมศาสตร์ เชื่อว่าปรากฏการณ์ทางสังคมศาสตร์ สามารถมองเห็นและพิสูจน์ตรวจสอบได้ แนวคิดปฏิฐานนิยมมอง ว่าวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและสังคมศาสตร์มีกฎเกณฑ์เดียวกัน ดังนั้นญาณวิทยาในยุคปฏิฐานนิยมจึงเป็น การแสวงหาความรู้ความจริง ในประเด็นที่นักปรัชญามีความสงสัย โดยอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์ เน้นการศึกษาเชิงปริมาณ เกี่ยวข้องกับตัวเลข หรือเป็นนิรนัย มีการตั้งสมมุติฐาน และทดสอบด้วย เครื่องมือวัดต่างที่สามารถพิสูจน์และประเมินผลได้ จนบางครั้งการวิจัยในยุคปฏิฐานนิยมจึงมองข้าม ความสำคัญของคนไป และทำให้มองข้ามความสัมพันธ์ของความจริงของผู้คนไปด้วย และสร้างทฤษฎีที่เป็นนามธรรมขึ้นมา ต่อมาแนวคิดด้านปฏิฐานนิยมจึงถูกลดความนิยมลง และนักสังคมนิยมได้นำแนวคิด การวิจัยเชิงปริมาณมาใช้ในการรวบรวมเก็บข้อมูลหลักฐาน ร่วมกับระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพในการทำ ความเข้าใจอย่างเป็นเหตุผลถึงสาเหตุต่างๆเพื่ออธิบายถึงสาเหตุที่เกิดขึ้น ปฏิฐานนิยมจะเน้นการอธิบาย ปรากฏการณ์ทางสังคมมากกว่าความรู้สึกทางด้านเจตนาอารมณ์และแรงจูงใจ ดังนั้นจึงทำให้การศึกษาทาง สังคมศาสตร์ไม่สามารถใช้กฎหรือองค์ความรู้ตามแนวคิดปฏิฐานนิยมได้ทั้งหมด และในอนาคตควรจะ ทำการวิจัยที่เป็นเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผสมผสานทั้ง 2 แนวคิดเพื่อให้ได้มุมมองของการวิจัยใน หลายๆด้าน ในการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทำให้ได้งานวิจัยที่มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กฤตยา อาชวนิจกุล (บรรณาธิการ). (2553). **จินตนาการใหม่ทางสังคมวิทยา**. ใน มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, กระบวนการทัศน์กับการแสวงหาความรู้ทางสังคม: การประชุมเชิงปฏิบัติการ จินตนาการใหม่ทางสังคมวิทยา (น. 170-195). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- ชนิดา จิตตรุทธะ. (2552). ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ: ความแตกต่างของความเชื่อทางญาณวิทยา **วารสารการจัดการสมัยใหม่**, 7(2), 13-26.
- ชัยลิขิต สร้อยเพชรเกษม. (2557). วิจัยและประเมิน Research & Evaluation. **คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 20(1), 1-11.
- เด่นพงษ์ แสงคำ. (2561). ความเป็นวิทยาศาสตร์ของสังคมศาสตร์ : บทวิเคราะห์จากปรัชญาวิทยาศาสตร์ของ คาร์ล ปอปเปอร์ **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์**, 5(1), 2-17.
- พระมหาสมเจต สมจารี. (2560). แนวคิดเรื่องอภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยาในพุทธปรัชญาเถรวาท. **วารสารศึกษาศาสตร์ มมร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**, 5(1), 76-85.
- พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2555). ปรัชญาสังคมศาสตร์และกระบวนการทัศน์ในการแสวงหาความรู้. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี**, 1(1), 78-88.
- วัชรระ งามจิตรเจริญ. (2560). ปรัชญา ศาสนา เทววิทยาและวิทยาศาสตร์. **วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์**, 1(1), 1-16.
- ศิริพร จิรวัดน์กุล. (2558). การวิจัยเชิงคุณภาพด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ (Vol. 3). กรุงเทพฯ: บริษัทวิทยพัฒน์ จำกัด.
- ศักดิ์สิทธิ์ ฆารเลิศ. (ม.ป.ป). **แนวทางการวิจัยทางรัฐศาสตร์ท่ามกลางสงครามกระบวนการทัศน์**. Retrieved 20 กุมภาพันธ์, 2562, from http://www.esbuy.net/_files_school/00000875/document/00000875_0_20160214-112449.pdf
- สุมาลี ไชยสุภารากุล. (2558). กระบวนการทัศน์ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์. **วารสารจันทร์เกษมสาร**, 21(40), 1-8.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2557). ปรัชญาการวิจัย: ปริมาณ คุณภาพ. **วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์**, 3(2), 22-55.